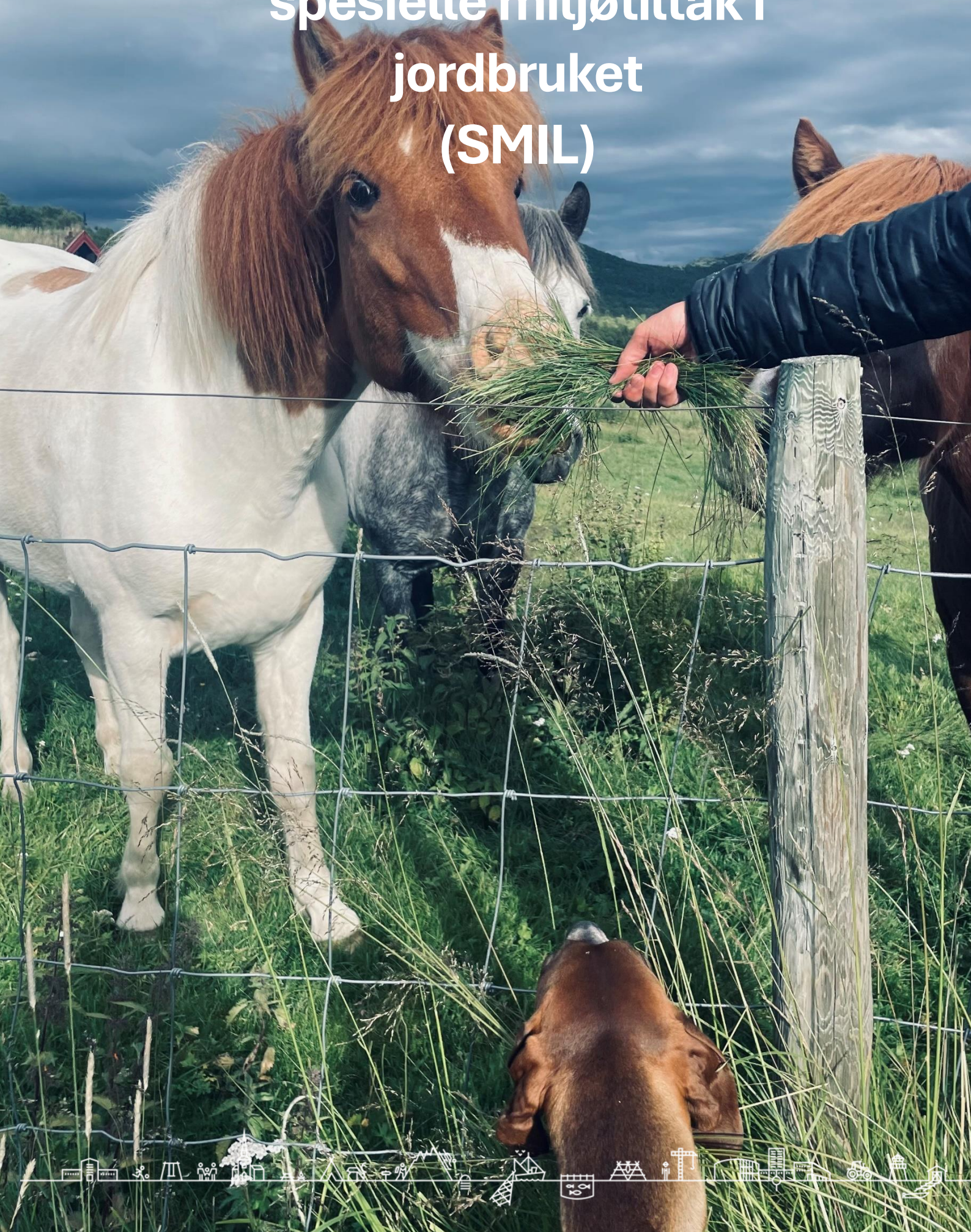

SENJA
KOMMUNE

Retningslinjer for spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Innhold

1.	Bakgrunn.....	2
1.1	Føringer.....	2
1.2	Roller og ansvar	2
1.3	Sentrale forutsetninger.....	3
	Formål	3
	Hvem kan få tilskudd?.....	3
	Hva kan man få tilskudd til?	3
	Hvor kan SMIL-prosjekter og tiltak gjennomføres?	4
2	Miljøutfordringer og -målsettinger for jordbruket i Senja kommune.....	5
2.1	Lokale klima- og miljøutfordringer	5
2.2	Lokale klima- og miljømål.....	6
	Kommuneplanens samfunnsdel	6
	Kommunedelplan for klima, miljø og energi	7
	Kommunedelplan for naturmangfold.....	7
	Overordnet besøksstrategi	7
3	Senja kommunes prioritering av miljøtiltak i jordbruket	8
3.1	Begrunnelse og forutsetninger	8
3.2	Generelle prioriteringskriterier	8
3.3	Senja kommunes prioriterte satsningsområder	9
4	Søknad om SMIL-tilskudd i Senja kommune.....	10
4.1	Søknad: frist, kunngjøring, skjema og konsultasjoner	10
4.2	Hvor mye kan man få i tilskudd?	11
4.3	Grunnlag for utbetaling av tilskudd.....	11
	Vedlegg: Senjas satsingsområder, med eksempler på tiltak og maksimale tilskuddssatser	0

1. Bakgrunn

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) er en tilskuddsordning under Landbruksdirektoratet, regulert av en egen forskrift. Kommunene har forvaltningsansvar for SMIL-midlene og skal utarbeide egne retningslinjer. Dette er andre strategi for SMIL-ordningen i Senja. Retningslinjene er utarbeidet av avdeling for landbruk og miljø i Senja kommune. Lokale landbruksorganisasjoner får mulighet til å gi innspill før retningslinjene vedtas politisk.

1.1 Føringer

Formålet med SMIL-midlene er å ivareta natur- og kulturminneverdiene i jordbruket kulturlandskap, samt redusere forurensingen fra jordbruket, utover det som er forventet gjennom vanlig jordbruksdrift.

SMIL-midlene skal forvaltes i samsvar med nasjonale og regionale føringer.

Nasjonale føringer:

- [Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket](#)
- Landbruksdirektoratets rundskriv [2021/18](#) og [2021/29](#)

Regionale føringer:

- [Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Troms og Finnmark](#)
- [Regionalt miljøprogram \(RMP\) for jordbruket i Troms og Finnmark 2023-2026](#)
- [Temaplan landbruk Midt-Troms 2024-2028](#)
- Statsforvalterens retningslinjer for kommunenes SMIL-forvaltning

Hovedmålet med Regionalt miljøprogram er å styrke miljøarbeidet i jordbruket og synliggjøre jordbrukets miljøinnsats i Troms og Finnmark. Bruken av SMIL-midlene skal støtte opp om de strategiske satsingsområdene i RMP:

- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturmiljøer og kulturminner
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Plantevern
- Miljøavtale og klimarådgivning

1.2 Roller og ansvar

Statsforvalteren fordeler en årlig disposisjonsramme til kommunene og informerer dem om dette.

Kommunen skal lage lokale retningslinjer for SMIL, der miljømessige utfordringer og prioriteringer innen jordbruket framgår. Retningslinjene skal reflektere en helhetlig tilnærming til de lokale forhold og forutsetninger.

Kommunens retningslinjer for SMIL vil være noe av grunnlaget for tildelingen fra Statsforvalteren, men også budsjettering, gjennomføringsevne, måloppnåelse m.m. vektlegges.

1.3 Sentrale forutsetninger

Formål

Formålet med SMIL-ordningen (§ 1 i forskriften) er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift.

Hvem kan få tilskudd?

Det kan kun søkes om tiltak på landbrukseiendommer. For å få innvilget SMIL-tilskudd må det foregå en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen.

SMIL-tilskudd kan søkes av:

- Privatpersoner og foretak
- Eier eller leietaker med foretak som oppfyller vilkårene i § 2 og § 3 eller § 4 forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket. Leietaker må ha godkjenning fra eier
- Eier av landbrukseiendom der det foregår produksjon som oppfyller vilkårene i forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket

Søker må dessuten:

- oppfylle vilkår i forskrift om gjødslingsplanlegging
- føre plantevernjournal hvis slike midler benyttes, jf. kravene i SMIL-forskriften § 3
- være kjent med hvilke miljøverdier og -risikoer som finnes på og rundt eiendommen

Søker må når som helst kunne framvise skriftlig dokumentasjon på at disse vilkårene er oppfylt, enten man er eier eller leietaker.

Hva kan man få tilskudd til?

SMIL-tilskudd kan gis til:

- § 4: Prosjekter som fører til planer for tiltak i tråd med SMIL-forskriften
- § 5: Tiltak i tråd med formålet til SMIL-forskriften

Prosjekter og tiltak skal prioriteres lokalt som beskrevet i kap. 3.

SMIL-midlene kan sees i sammenheng med RMP-midler: prosjekter og tiltak gjennomført med engangstilskudd gjennom SMIL, kan følges opp med årlig skjøtsel finansiert med midler fra regionale miljøtilskudd.

SMIL-prosjekter og -tiltak må ikke komme i konflikt med viktige naturverdier, kulturminner eller reindriftsinteresser. SMIL-tilskudd gis ikke til fredete bygg hvis det samtidig er gitt slik støtte fra Riksantikvaren. Tilskudd til innkjøp av maskiner og løst utstyr er vanligvis ikke prioritert under SMIL-ordningen, da dette regnes som en del av den ordinære jordbruksdriften.

Hvor kan SMIL-prosjekter og tiltak gjennomføres?

SMIL-prosjekter og -tiltak kan gjennomføres på landbrukseierdommer og i verneområder.

2 Miljøutfordringer og -målsettinger for jordbruket i Senja kommune

2.1 Lokale klima- og miljøutfordringer

Jordbruket påvirker og påvirkes av miljø og klima. Smil-midlene skal forvaltes med utgangspunkt i lokale behov, utfordringer og målsettinger.

På grunn av klimaendringer vil landbruket få økte utfordringer knyttet til ekstremvær, tørke og økt forekomst av plante- og dyresykdommer som kan redusere produktiviteten. Samtidig kan mildere klima med mer nedbør og lengre vekstsesong gi positive endringer med økt matproduksjon og mulighet for nye vekster.

Gjennomsnittstemperaturen i Norge har hatt en økende trend. Innen 2100 anslås temperaturen på landsbasis å være 4,5 grader høyere sammenlignet med gjennomsnittstemperaturen i referanseperioden (1971-2000). Størst temperaturøkning forventes i vinterhalvåret, og i Nord-Norge. I Troms beregnes temperaturen å øke med 5 grader i sommerhalvåret, og 6 grader på vinteren.

Klimaendringene får konsekvenser, og her i Senja kommune vil de mest aktuelle effektene være økning i nedbørsmengde, snømengde, skredfare, råtefare, havforsuring og havtemperatur (Kilde: Klimaprofil Troms).

Klimaendringer som vil kreve tilpasninger er kraftig nedbør og økte problemer med overvann; endringer i flomforhold og flomstørrelser; jordskred og flomskred, samt havnivåstigning og stormflo.

Til tross for mer nedbør, kan høyere temperaturer og økt fordampning gi økt fare for tørke om vår og sommer i nedbørsfattige områder.

Med et varmere og våtere klima vil det oftere regne på snødekt underlag, noe som kan øke faren for overvintringsskader. Varmere høster kan også forsinke og redusere herdingsprosessen hos engvekstene. Det er spesielt en utfordring i Nord-Norge hvor daglengden er kort. For å bli godt herdet må plantene oppleve senkning av temperatur mens lyset fortsatt er til stede.

Økt erosjon som følge av økt flom i elver og bekker, kan utløse jord og kvikkleireskred. Økt erosjon kan også bidra til forringing av jorda over tid.

Omlegging og endringer i landbruket har endret seg og dette bidrar til å endre naturlandskapet i kommunen. Tidligere var husdyrhold vanlig i alle bygder i Senja, noe som har preget både innmark og utmark. Høsting av ugjødslede slåttmarker har opphørt og færre husdyr går på utmarksbeite. Dette vil medføre gjengroing av mange naturtyper, både de som direkte har vært koblet til driften som

slåttemarker, men også skogsareal og fjellområder. Endel områder er også utsatt for etablering av fremmede arter som kan danne tette bestander og fortrenger stedegne arter. Etablering av fremmedarter er en økende utfordring i enkelte områder, noe som også forsterkes av klimaendringer.

Senja kommune har en rekke nasjonale og regionale viktige kulturlandskap: Gammelsæter, Sifjord, Bøvær, Ersfjord, under Tebbeltua, Grønnlihaugen-Nattmålshaugen, Senja Familiepark, Gressmyrbotn, Solli, Stangnes (Kilde: naturbase.no). I tillegg har kommunen 1803 fredete kulturminner (Kilde: Askeladden). Dette gjelder bygninger, bosetninger, aktivitetsområder, båtstøanlegg, gravminner, gravfelt m.m. I tillegg har kommunen mer enn 2000 SEFRAK-registrerte bygninger (eldre bygg som ikke er tillagt spesielle restriksjoner) rundt om i bygdene. Mange av disse er verdifulle kulturminner og landskapselementer som er viktige å ta vare på. For kulturminner er gjengroing er utbredt og økende på grunn av lite beiting og rydding, og mange gamle bygninger er i forfall. Fuktigere klima øker råtefaren for trehusbebyggelse og øker vedlikeholdsbehovet.

Senja kommune har et økende antall besøkende fra innland og utland som ønsker å oppleve naturmiljøet i kommunen. Det medfører i noen tilfeller konflikter med landbruk. Økt tilrettelegging og kanalisering av ferdsel kan være en løsning.

2.2 Lokale klima- og miljømål

Senja kommune har en rekke planer som beskriver lokale forhold og setter opp mål for kommunens videre utvikling. Kommunen deltar også i utforming av regionale planer som setter rammer for natur- og klimaarbeid.

Kommuneplanens samfunnsdel

Tredje og femte fokusområde i Kommuneplanens samfunnsdel 2020 – 2032 peker på at Senja kommune skal være en aktiv samfunns- og næringsutvikler og at senjasamfunnet skal bygge på bærekraft. Følgende målpunkter er aktuelle å trekke frem i SMIL-sammenheng:

- Kommunen skal i sitt næringsarbeid ha økt fokus på landbruk/matproduksjon, samisk næringsutøvelse og utnyttelse av naturressurser i et bærekraftig og langsiktig perspektiv
- For å støtte den positive næringsutviklingen i hele kommunen skal det legges til rette for å opprettholde og utvikle levende bygder i kommunen
- Rene, ryddige og tiltalende nærmiljø der alle tar ansvar
- Bidra til at innbyggere, næringsliv, lag og foreninger engasjerer seg i klima- og miljøspørsmål
- Ta vare på landbrukets kulturlandskap ved å legge til rette for beiting, slått og skogrydding/hogst (bevaring av viktige kulturmiljøer gjennom bruk)

Kommunedelplan for klima, miljø og energi

En kommunedelplan for klima, miljø og energi i Senja kommune er under utvikling. Hovedmålet med planen er at Senja kommune skal være med å bidra til reduksjon av klimagassutslippene, både som kommunal myndighet, tjenesteyter, tilrettelegger, innkjøper og eier. Skal kommunen nå målet må det skje gjennom en felles innsats fra næringsliv, befolkning og kommune. Næringslivet bidrar til en stor andel av klimautslippene i kommunen. Kutt i sektorer som industri, landbruk, fiskeri og havbruk vil være sentralt.

Kommunedelplan for naturmangfold

Kommunedelplan for naturmangfold Senja kommune (2022) setter opp som hovedmål å ta vare på natur og landskap, på land, i vann og i havet, og styrke naturmangfoldet i kommunen for fremtidige generasjoner. I planen omtales enkelte utfordringer knyttet til landbrukets arealbruk.

Ifølge tilhørende handlingsplan skal Senja kommune:

- Stille krav ved lokalisering av landbruksbygg i områder avsatt til landbruk, natur, friluftsliv eller reindrift (LNFR) for å unngå nedbygging og oppsplitting av grønn infrastruktur
- Bekjempe og hindre spredning av uønskede fremmede arter
- Veilede eiere av landbrukseiendommer om tilskuddsordninger for skjøtsel av kulturlandskap
- Være en aktiv pådriver for at primærnæringer og andre naturbaserte næringer skal bli mer bærekraftige, bl.a. gjennom:
 - Reduksjon av erosjon og næringssalter til vassdrag gjennom sikring av vegetasjonsbelte mellom landbruksarealer og vassdrag samt gjødselplaner
 - Styrking av beitebasert næring
 - Fremme tiltak som bidrar til bedre skjøtsel av kulturlandskapet

Overordnet besøksstrategi

Senja kommune jobber med en overordnet besøksstrategi for kommunen.

3 Senja kommunes prioritering av miljøtiltak i jordbruket

3.1 Begrunnelse og forutsetninger

Kommunen skal fastsette retningslinjer for prioritering av søknader om SMIL-tilskudd. Basert på de nevnte føringer, styringssignaler, utfordringer og mål, har Senja kommune identifisert og rangert seks satsingsområder. Satsingsområdene legges til grunn for kommunens prioritering mellom tiltak i søknader om SMIL-tilskudd. Blant de mange regionale forventningene har kommunen valgt å framheve økt innsats for bevaring av naturmangfold, klimatiltak og reduksjon av forurensing i jordbrukets kulturlandskap. For eksempler på aktuelle tiltak innenfor de ulike satsingsområdene, se tabell i vedlegg.

3.2 Generelle prioriteringskriterier

Innsatser med størst positiv miljøeffekt skal prioriteres. Et eksempel er prosjekter for planlegging og tilrettelegging av formålstjenlige tiltak som dekker større områder og/eller samarbeid mellom flere jordbrukere og andre relevante aktører (forskriften § 4).

Med formålstjenlige menes her spesielt tiltak som faller innenfor Senjas satsingsområder. Eksempler på større områder kan være et vassdrag eller ei grend. Andre relevante aktører kan være lokale myndigheter eller organisasjoner. Beitelag er et eksempel på en aktuell sammenslutning, men også mer uformelle samarbeidsformer er mulig.

Andre momenter som vil vektes positivt av Senja kommune er:

- Bærekraft (søknader med uttalt mål om varig effekt i forlengelse av engangstilskudd via SMIL, eksempelvis via årlige RMP-søknader)
- Høy natur- eller kulturverdi og/eller sårbarhet
- Variasjon for både naturverdier og kulturminner
- Naturbaserte løsninger

Kommunen ønsker ikke å prioritere SMIL-tilskudd til maskiner og løst teknisk utstyr. For tilskudd til faste installasjoner som nye gjerder og gjerdeteknologi, se f.eks. Tilskudd til tiltak i beiteområder.

3.3 Senja kommunes prioriterte satsningsområder

Senja kommunes satsningsområder for SMIL-prosjekter og -tiltak for perioden 2025-2028 reflekteres i følgende, rangerte rekkefølge:

1. Klimasatsing i jordbruket
 - a. Reduserte utslipp av klimagasser og/eller økt binding av karbon
 - b. Klimatilpasning
2. Bevaring/økning av naturmangfold i jordbrukets kulturlandskap
3. Reduksjon av jordbrukets forurensing til vannforekomster, spesielt sårbare ferskvannsresipienter
4. Økte muligheter for bærekraftig friluftsliv og opplevelser i jordbrukets kulturlandskap
5. Bevaring av kulturminner og kulturmiljø i jordbrukets kulturlandskap
6. Andre tiltak innen satsingsområder i RMP Troms og Finnmark

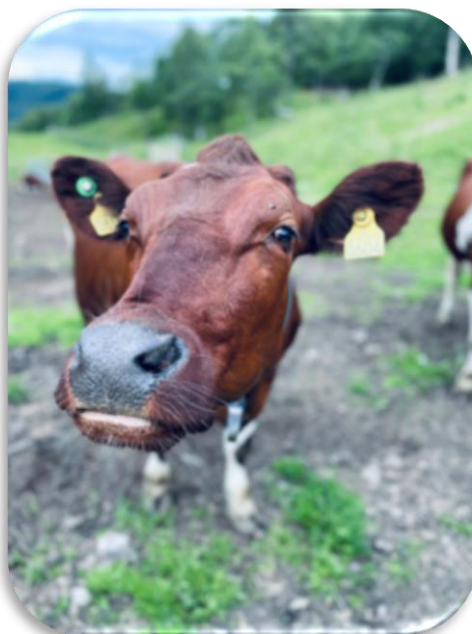
For eksempler på tiltak se vedlegg på slutten av dokumentet.

Kommunen vurderer i hvilken grad omsøkte prosjekt/tiltak er faglig forankret, realistisk og gjennomførbart innenfor tidsrammen og budsjettet.

Hvis omsøkte midler overstiger tilskuddsrammene ved utløpet av søknadsfristen, vil Senja kommune prioritere søknader i tråd med rangeringen og kriteriene i kapittel 3 ovenfor. Ved behov vil kommunen i annet halvår normalt kunne søke Statsforvalteren om tilleggsmidler.

Hvis det er midler igjen etter at søknader mottatt innen fristen er behandlet, vil nye søknader vurderes fortløpende. Også her vil den rangerte rekkefølgen og kriteriene i kapittel 3 legges til grunn.

I alle tilfeller ønsker kommunen å prioritere søkere som driver aktivt jordbruk.

4 Søknad om SMIL-tilskudd i Senja kommune

4.1 Søknad: frist, kunngjøring, skjema og konsultasjoner

Senja kommunes årlige søknadsfrist for SMIL-tilskudd er 15. mai.

Rundt 15. mars vil kommunen normalt publisere sak om søknadsfristen på våre nettsider og informere aktive gårdbrukere via e-post/SMS. Kommunen inviterer jevnlig aktive gårdbrukere til landbrukskaféer, iblant i samarbeid med Midt-Troms Landbruksforum. SMIL-ordningen er ett av flere mulige temaer for slike kaféer, spesielt ifm. at reviderte retningslinjer for kommunen foreligger.

Søkere må benytte Landbruksdirektoratets (LDIRs) skjema i ALTINN. Link til søknadsskjema finnes på [Landbruksdirektoratets nettside](#) sammen med utførlig veiledning til utfylling av skjema. SMIL-forskriften (§ 6) krever at søknaden ledsages av en plan for prosjektet/tiltaket og kart.

Kartet skal inneholde:

- Arealet/objektets beliggenhet
- Markering og beskrivelse av kulturminner
- Områder som er viktige for naturmangfold
- Arealer med risiko for tap av jord og næringsstoffer
- Andre forhold av miljømessig betydning

Det anbefales å bruke [Gårdskart](#) til å lage kartet.

Der kan kartet lagres som en PDF.

Andre relevante vedlegg er:

- Gjødslingsplan
- Plantervernjournal
- Avtaler mellom eier/leier og andre samarbeidspartnere

Kommunen kan kreve andre opplysninger hvis man finner det nødvendig. Interesserte søkere anbefales å rådføre seg med landbruks- og miljøforvaltningen og/eller andre relevante kompetansemiljøer og -tjenester i utarbeidelsen av søknaden. I områder med reinbeite bør søknaden legges fram for reinbeitedistriktet før den blir sendt til kommunen.

Tiltak som skal få tilskudd må være faglig forankret. Søknader styrkes ved å inneholde referanse til kilde, kompetansemiljø eller lignende som godtgjør den faglige forankringen.

4.2 Hvor mye kan man få i tilskudd?

SMIL-ordningen gjelder engangstilskudd til aktiviteter som faller innenfor rammene beskrevet i dette dokumentet. Tilskuddene innvilges på grunnlag av kostnadsoverslag vedlagt søknaden og godkjent av kommunen.

SMIL-tilskudd kan finansieres:

- Opptil 100% av totalt kostnadsoverslag for prosjekter (§ 4) og for tiltak rettet mot å ivareta biologisk mangfold (§ 5)
- Opptil 70% av totalt kostnadsoverslag for øvrige tiltak (§ 5 ellers)

Ifølge Landbruksdirektoratet og SMIL-forskriften kan kommunene fritt sette lavere tilskuddsprosent for de ulike tiltakene. Senja kommunes veiledende satser for tilskuddsprosent finnes i tabell i vedlegg. Hvis kommunen har tilgjengelige midler kan det gis høyere tilskudd, men ikke ut over det forskriften fastsetter.

Egeninnsats og bruk av egne maskiner og annet utstyr kan inngå i søknadens kostnadsoverslag. Senja kommune benytter følgende veiledende timesatser for slike innsatsfaktorer:

- Eget arbeid/med motorsag eller ryddesag: kr. 400/450
- Fører med egen traktor og redskap/gravemaskin: kr. 700/800

For tiltak rettet mot økte muligheter for friluftsliv og opplevelser i kulturlandskapet, kan søknader omfatte krav om økonomisk kompensasjon for vesentlig ulempe forbundet med økt allmenn ferdsel.

4.3 Grunnlag for utbetaling av tilskudd

Vedtaket fra kommunen setter en frist for gjennomføring av prosjektet eller tiltaket. Fristen er 3 år, med mindre kommunen har satt en kortere frist. Kommunen kan etter søknad forlenge fristen til maksimalt 5 år fra tilskuddet ble innvilget (forskriften § 3).

Når prosjektet eller tiltaket er gjennomført, skal det sendes inn dokumentasjon på at det er gjennomført i tråd med vilkårene i vedtaksbrevet (forskriften § 6). [Landbruksdirektoratets nettside](#) om SMIL-ordningen ligger skjema som skal benyttes til dette. Dokumentasjon som ikke får plass i skjemaet legges ved i tillegg (eksempelvis bilder, tegninger, fakturaer osv.).

Minimumskravene til innhold i sluttrapporten/-regnskapet finnes i rundskriv LDIR 2021-18 om § 7.

Innvilget tilskudd utbetales etter skriftlig anmodning fra tilskuddsmottaker og når prosjektet eller tiltaket har fått godkjent sluttrapporten/-regnskapet (forskriften § 7).

Senja kommune vil ikke godkjenne sluttrapporten/-regnskapet hvis ovennevnte skjema ikke er benyttet, heller ikke hvis minimumskravene til innhold i skjema med vedlegg ikke er oppfylt.

Vedlegg: Senjas satsingsområder, med eksempler på tiltak og maksimale tilskuddssatser

Prioritering	Satsingsområde	Eksempler på tiltak	Maksimal tilskuddssats
Høy	Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter (§ 4 i SMIL-forskriften)	Helhetlige miljøprosjekter over større områder og med flere aktører, f.eks. i et vassdrag	100 %
Rangering	Tiltak (§ 5 i SMIL-forskriften) rettet mot:		
1	Klimasatsing i jordbruket		
	a. Forurensing: Reduserte klimagassutslipp og/eller økt binding av karbon	Permanent dekke over eksisterende gjødselkummer for å redusere utslipp av ammoniakk og klimagasser	70 %
		Andre engangstiltak som reduserer utslipp av klimagasser	70 %
		Tiltak som forbedrer førkvalitet og jordhelse	70 %
		Tiltak som øker karbonbinding i jord (biokullproduksjon/nedgraving)	70 %
	b. Kulturlandskapet: Klimatilpasning	Naturbaserte løsninger mot flom og overvann (tilbakeføring til myr og våtmark fra brakkmark)	70 %
2	Kulturlandskapet: Bevaring/økning av bio/naturmangfold i jordbrukets kulturlandskap	Fjerning av skadelige fremmedarter (f.eks. kjempespringfrø, Tromsøpalme og lupin)	100 %
		Tiltak for å ivareta og fremme truet natur og arter, spesielt utvalgte naturtyper og prioriterte arter (inkl. leveområder, spredningsveier)	70 %
		Rydding og reetablering av gamle innmarksbeiter	70 %
		Tiltak for gjenopptakelse av tidligere driftsformer som utmarks- og myrslått	70 %
3	Forurensing: Reduksjon av jordbrukets forurensing til vannforekomster, spesielt sårbare ferskvannsresipienter	Gjenåpning av bekkelukkinger	70 %
		Flomdempende tiltak	70 %
		Fangdammer og andre økologiske rensetiltak	70 %
		Miljøplantinger langs bekker og elver	70 %
		Erosjonssikring av elve- og bekkekanter	70 %
		Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg	50 %
		Kumdammer	50 %
		Tiltak mot avrenning fra veksthus	50 %
		Tiltak for å hindre avrenning fra utekveer/samleplasser, rundballer osv.	50 %
4	Kulturlandskapet: Økte muligheter for bærekraftig friluftsliv og opplevelser i jordbrukets kulturlandskap	Etablering, utbedring, rydding og vedlikehold av stier og turveier i jordbruksområder (adkomst, porter, gjerdeklyv m.m.)	50 %
		Enkle informasjonstiltak som kan bidra til økt, bærekraftig utbytte av friluftsliv og andre opplevelser i kulturlandskapet	70 %
5	Kulturlandskapet: Bevaring av jordbrukets kulturminner og -miljø	Bevaring av allé/trerekke	70 %
		Fjerning av gamle dysfunksjonelle gjerder, piggetråd, gamle fyllinger og annet forlatt skrot etter tidligere drift (ikke «moderne» skrotansamlinger)	50 %
		Skjøtsel, vedlikehold og istandsetting av:	
		- Verneverdige bygninger på gårdstun	35% (max kr 150 000)
		- Boplasser, hustufter og ruiner	35% (max kr 150 000)
		- Gravhauger og -røyser, helleristninger, offersteder og varp	35% (max kr 150 000)
		- Rydningsrøyser, tre- og steingjerder	35% (max kr 150 000)
		- Gamle vefar, stier, velmerker, klopper og tre- og steinbruer	35% (max kr 150 000)
6	Forurensing og kulturlandskap: øvrige satsingsområder/tiltak i RMP Troms og Finnmark 2023-2026	Se oversikt i Tabell 2, side 33 i Regionalt miljøprogram for jordbruket i Troms og Finnmark 2023-2026	35 %

